राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा-२०२४ परीक्षा दिनांक २७ मे, २०२५.

2024

I19

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक BOOKLET NO.
108276

Paper – I Marathi and English (Descriptive)

दर्जा : उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा
Standard : H.S.C.

एकूण गुण : 100
Maximum Marks : 100

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप : पारंपरिक
Nature of Paper : Conventional type

कालावधी : 3 तास
Time allowed : 3 Hours

सूचना / Note :

(i) उमेदवाराने **भाग – 1** मराठी व **भाग – 2** इंग्रजीकरिता **दोन स्वतंत्र उत्तर–पुस्तिका** वापरावी.
Candidates should use **two separate answer-books** for **Part** – 1 Marathi and **Part** – 2 English.

(ii) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.
All questions are **compulsory**.

(iii) प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.
Figure to the RIGHT indicates marks of the respective question.

(iv) तर्कसंगत, नेमक्या आणि परिणामकारक लिखाणास यथोचित गुण देण्यात येतील.
Credit will be given to correct spelling, punctuation, good handwriting and neatness.

(v) उत्तर-पुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, सही, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये, अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
Candidates should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer-book otherwise he/she will be penalised.

(vi) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्न यांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. उत्तराचा काही भाग किंवा एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडवल्यास दुसरा भाग/उपप्रश्न दुर्लक्षित केला जाईल.
Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together. If part of answer or sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later shall be overlooked.

(vii) उमेदवाराने **भाग – 1** मराठी या उत्तर–पुस्तिकेत **भाग – 2** इंग्रजीचा प्रश्न सोडवू नये, तसेच **भाग – 2** चे उत्तर–पुस्तिकेत **भाग – 1** (मराठी) चे प्रश्न सोडवू नयेत. सोडविल्यास तो दुर्लक्षित केला जाईल.
Candidates should not answer **Part – 1** Marathi Question in **Part – 2** English answer-book and vice-versa, otherwise it will be overlooked.

P.T.O.

भाग – 1 मराठी (अनिवार्य) 50

Q1. खालीलपैकी **एका** विषयावर 400 शब्दांत निबंध लिहा. 25

(अ) हरित उर्जा

(ब) वैद्यकीय व्यावसाय आणि समाज

Q2. **इंग्रजी** उताऱ्याचे **मराठीत** भाषांतर करा. 15

India is a secular country. There is no state religion. All faiths and religions are equal before law. No faith is considered superior or inferior and people are absolutely free to preach, follow and practice any faith till it does not interfere with the freedom of other people. India has been a secular state and country from the time immemorial and people of many faiths and religions sought shelter here in times of persecution in their own lands and countries. The Christian church here is much older than the coming of Islam. The Parsis came here seeking refuge in the eighteenth century from religious persecution in Iran and brought Zoroastrianism. The Jews came quite early about 2000 years ago and settled down chiefly in Bombay, Puna, Cochin and Delhi. In Hinduism itself there are hundreds of sects following different religious practices, rites, rituals and ways of worship and prayer. This religious diversity represents a complete and wonderful pattern of unity, integrity and wholeness. Variety is the spice of life and it is there in abundance in India.

The sub-continental size and long history have been instrumental for all this richness, variety and diversity which converge into one people and one nation. They look like the different colours of a rainbow which in ultimate analysis belong to one pure, white light. In such a huge country differences of ideas, opinions, tastes, faiths, ways of living etc. are bound to be there and they reflect the country's democratic traditions, liberal attitudes, toleration and spirit of accommodation and adjustment. There is a basic cultural unity which runs through its mainstream.

(Words : 268)

Q3. पुढील उताऱ्याचे 1/3 शब्दांत सारांश-लेखन करा आणि त्याला योग्य असे शीर्षक द्या. 10

संस्कृती काही प्रतीके निर्माण करते. फळात जसा सर्व वृक्षाचा विस्तार साठवलेला असतो, त्याचप्रमाणे प्रतीकात अनंत अर्थ साठवलेला असतो. आपल्याकडे सूत्रग्रंथाची रचना प्रसिद्ध आहे. त्या त्या शास्त्रांचे सूत्रग्रंथ आहेत. थोडक्यात, शास्त्रांचे सिद्धांत त्या सूत्रांतून ग्रथित केलेले असतात. प्रतीके म्हणजे संस्कृतीची सूत्रे होत. खरे पाहिले तर प्रत्येक बाह्य क्रिया आंतरिक विचारांचे प्रतीक आहे. मनच शेकडो कृतींतून प्रकट होते. आधी मन लवते, मग बाहेर शिर लवते. आधी हृदय गहिवरते, मग डोळे भरून येतात. आधी मन संतापते, मग हात उगारला जातो. मनाला फुटलेला कोंब म्हणजे क्रिया होय. भारतीय संस्कृतीत शेकडो प्रतीके आहेत. त्यांचा अर्थ शोधला पाहिजे. ज्यावेळेस अर्थहीन प्रतीके पूजिली जातात, तेव्हा धर्म यंत्रमय होतो.

त्या प्रतीकपूजेचा मग जीवनावर काहीही संस्कार होत नाही. अशी यांत्रिक प्रतीके मग निरुपयोगी वाटतात. नवतरुण त्या प्रतीकांना फेकून देतात. त्या प्रतीकांतील अर्थ सांगा, असे त्यांचे म्हणणे असते. अर्थ दिसताच ते प्रतीक जिवंत वाटते. त्या प्रतीकात सामर्थ्य येते.

कमळ हे भारतीय संस्कृतीचे प्रधान प्रतीक आहे. सर्व प्रतीकांचा राजा असे कमळास म्हटले तरी चालेल. भारतीय संस्कृतीस कमळाचा सुगंध येत आहे. या कमलपुष्पात कोणता बरे एवढा महान अर्थ आहे ? ईश्वराच्या सर्व अवयवांना आपण कमळाची उपमा देतो. या सर्व जगाचा पसारा ईश्वर चालवितो. परंतु अनासक्त रीतीने हा पसारा तो चालवीत आहे. कमळामध्ये अलिप्तता आहे. तसाच दुसरा गुण म्हणजे वाइटातूनही चांगले घेऊन स्वत:चा विकास करून घेणे, हाही गुण आहे. चिखलातूनही रमणीयत्व ते घेते. रात्रंदिवस तपस्या करून आपले हृदय मकरंदाने कमळ भरून ठेविते. सुगंधाने भरून ठेविते. सूर्याकडे त्याचे तोंड असते. प्रकाश पाहताच ते फुलते. प्रकाश जाताच मिटते. प्रकाश म्हणजे कमळाचा प्राण. भारतीय संस्कृती प्रकाशोपासक आहे. 'तमसो मा ज्योतिर्गमय' ही भारतीय संस्कृतीची आरती आहे.

(शब्दसंख्या : २४८)

PART – 2 ENGLISH (COMPULSORY) 50

Q1. Write an essay on **any one** of the following topics in about **400** words. 25

(a) Terrorism

(b) My Idea of a Happy World.

Q2. Translate the following passage into English. 15

सुभाषचंद्र बोस हे भारताच्या इतिहासाच्या अशा एका कालखंडात लहानाचे मोठे झाले की जेव्हा एखाद्या महत्वाकांक्षी विद्यार्थ्याच्या दृष्टीने योग्य प्रकारची परीक्षा उत्तीर्ण होऊन एक सरकारी लाभदायक नोकरी मिळविणे ही गोष्ट अत्यंत योग्य व व्यवहारिकदृष्ट्या शहाणपणाची होती. त्यांनी हा मार्ग अनुसरावा अशी जरी त्यांच्या वडीलांची तीव्र इच्छा होती तरीही आपल्या महाविद्यालयीन दिवसांपासून एक ज्वलंत देशभक्त असलेले सुभाष बाबु या इच्छेपुढे दबले नाहीत (बळी पडले नाहीत) म्हणुनच जरी आपल्या आई वडीलांच्या आग्रहाखातर तरूण सुभाष बोस इंग्लंडला बोटीने गेले आणि तेथे त्यांनी पदवीसाठी आवश्यक ज्ञान आत्मसात केले तरी आपल्या मातृभूमीची सेवा करता यावी या कल्पनेने त्यांचे मन ग्रासून टाकले होते. त्यांना आपल्या नावांपुढे आय.सी. एस. (भारतीय सनदी सेवा) चे शेपूट लावण्याची अभिलाषा नव्हती.

परंतु हे उज्वल ध्येय गाठल्यानंतर (जे ब्रिटीश नोकरशाहीच्या वैभवशाली दिवसांत केवळ काही मोजक्या भारतीयांसाठीच राखून ठेवलेले होते) त्यांनी जे बाजूला सारले व भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसमध्ये ते दाखल झाले. असे करून भारताला राजकीय स्वातंत्र्य मिळविण्यासाठी ज्यांनी आपले जीवन सर्वस्व वाहिले होते त्यांच्या भवितव्याशी त्यांनी आपले भवितव्य निगडीत केले. १९२१ मध्ये प्रिन्स ऑफ वेलस् (इंग्लंडचा जेष्ठ राजपुत्र) यांनी भारताला भेट दिली तेव्हा केल्या गेलेल्या डामडौलावर त्यांनी बहिष्कार घडवून आणला. या बहिष्कार प्रसंगीच्या त्यांच्या प्रभावी नेतृत्वामुळे त्यांच्यावर ब्रिटीशांनी लादलेल्या अनेक बंदिवासांपैकी पहिला बंदिवास त्यांना भोगावा लागला.

सुभाषचद्रं इ. स. १९३२ मध्ये वैद्यकीय उपचारासाठी व्हिएन्ना येथे गेले. त्यांना क्षयाची बाधा झाल्याची आशंका वाटत होती. तेथे ते विठ्ठलभाई पटेल या दुसऱ्या देशभक्ताच्या संपर्कात आले. भारताने ब्रिटीश वसाहतवादाच्या शृंखला तोडून टाकण्यासाठी इतर देशांशी विशेषत: ब्रिटनच्या शत्रुराष्ट्रांची मदत मागणे आवश्यक आहे. याबाबत त्या उभयतांचे एकमत झाले. त्यांनी एक जाहीरनामा प्रसिद्ध केला. त्याच्या अखेरीस खालील विधान होते: ''असहकाराची चळवळ सोडून देता येणे शक्य नाही, परंतु असहकाराच्या चळवळीचे स्वरूप बदलून ती अधिक लढाऊ केली पाहिजे आणि स्वातंत्र्यासाठीचा लढा सर्व आघाड्यांवर लढला पाहिजे''.

इ. स. १९३८ व १९३९ मध्ये देखील सुभाषचंद्र बोस हे भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसचे अध्यक्ष म्हणून निवडले गेले. त्यांच्या ज्वलंत तळमळीमुळे त्यांनी घेतलेली ही भूमिका नेमस्तांना अत्यंत जहाल वाटली.

(एकूण शब्दसंख्या : ३००)

Q3. Write a precis of the following passage in about 1/3 of its original length with suitable title. **10**

The motives for writing autobiographies are various. Sometimes, the writer is tempted by a big cheque. In other cases, he is conscious of having had an interesting life and wishes the public to share the interest. Some men are raconteurs and fond of their own stories that they do not like to think that they may perish with them.

Others have a grievance and wish posterity to know why they were elbowed out of office, who was really responsible for the miscarriage of a military expedition, who was the real author of a literary or scientific discovery. Classical scholars have admired Thucydides in not giving his story of Amphipolis where he was commander.

Others have left their memoirs which they intended or hoped would be published after their death and in which they have inserted as much venom as they could. They knew that they themselves will not be able to be called to account, not perhaps their victims to vindicate their reputation. Creevy was such a malicious diarist. He thought his hopes would be of great value hereafter. Some of the worst parts of the journal have not been printed and perhaps never will be.

Mark Pattison's memoirs were clearly intended to take a posthumous revenge upon the college which had passed him over, very improperly for the headship and on certain people in the University of Oxford whom he disliked. Sometimes, the autobiography seems to be prompted by sheer vanity. Vanity is a rather amiable foible. A vain man is seldom unpopular as he shows that he cares for the good opinions of others. But the vain man is essentially an actor and as an autobiographer partially fails by telling too many lies.

(Total words : 285)